

forbehold, er dette ikke ensbetydende med, at enhver omkostningsberegning af det interne regnskabsvæsens art er unyttig og vildledende.

En sitter etter lesningen av boken igjen med et inntrykk av at forfatteren med bekymring har sett på med hvilken kullsviertre regnskapsteknikerens beregninger ofte møtes, og at han har satt seg som mål å rope et varsko. Han har i stedet villet slå et slag for en mere grenseomkostningsbetonet og etterspørselsbestemt forretningspolitikk. Fremstillingen av problemene kan også ses som noe av en reaksjon mot den mere eller mindre tyskpåvirkete kalkulasjonsteknikken for i stedet å legge opp problemene på mere angelsaksisk manér. Det har også vært forfatteren maktpåliggende å understreke en ofte glemt grunnsetning i kalkulasjonsteknikken, — nemlig den at enhver beregning må være tilpasset sitt formål, og at en ikke kan gå ut fra at det er noen standardberegning som passer for alle formål, eller at en beregning for et bestemt formål skal kunne ha noen gyldighet også i relasjon til et annet formål.

Det har lyktes forfatteren å finne rammen og aksentuerte uttrykk for sine synspunkter. Boken har sikkert en stor misjon, — ikke bare som en penetrerende lærebok, men også blant rutineplagede regnskapsteknikere og innenfor den mere disponerende bedriftsledelse — som jo er den egentlige konsument og fortolker av regnskapsteknikerens rapporter.

Dag Coward.

S. Sagoroff: Begriff und Berechnung des Volkseinkommens. A. Francke A.G. Verlag, Bern, 1948. 132 sider. Pris: 17.80 sv. fr.

Denne bog af professor S. Sagoroff som både er kommet på tysk og engelsk er indelt i to hovedafsnit »Messobjekte und Messmethoden« og »Problematik«.

I første afsnit gennemgås nationalindkomstbegreberne set såvel fra varesiden som fra indkomstsiden, og de fire sædvanlige metoder ved opgørelsen af nationalindkomsten nævnes.

1) Nationalindkomsten som forskel mellem den samlede produktionsværdi og de medgåede rå- og hjælpestoffer.

2) Nationalindkomsten efter anvendelse: konsum, investering og udførselsoverskud.

3) Nationalindkomsten som aflønning af produktionsfaktorerne og

4) endelig som summen af individualindkomsterne m. v.

Sagoroff har en ejendommelig inddeling af produktionen i det han kalder »Wirtschaftliche Produktion« og »Nicht-wirtschaftliche Produktion«, således at den første gruppe omfatter: Landbrug, industri, transport, handel m. v., medens den anden gruppe omfatter personlige tjenesteydelser og sociale tjenesteydelser. Denne deling synes til en vis grad at være påvirket af Kuznets, men den har ikke den filosofiske baggrund, der gør Kuznets betragtninger så charmerende.

Under afsnittet Problematik behandles sådanne spørgsmål som kapitalgevinster og -tab, skatternes stilling i systemet, omregning til faste priser og afskrivningsproblemet.

Med hensyn til beregningen af afskrivningerne fremhæver Sagoroff, at disse skal være en funktion af kapitalgenstandenes levetid og genanskaffelsesværdierne. Det kan synes ejendommeligt, da han andetsteds i bogen deler i sondringen mellem reinvesteringerne og nyinvesteringerne, at han ikke forsøger en begrebsmæssig sammenkædning af afskrivninger og reinvesteringer. Havde han gjort forsøg herpå, måtte han vel herigennem blandt andet have taget stilling til spørgsmålet om den ændrede kapacitetsudnyttelses indflydelse på beregningerne af afskrivningerne. Et spørgsmål som man i dansk statistik har beskæftiget sig med.

Sluttelig skal det nævnes, at bogen fører en gradvis ind til begreberne ved først at se på en lukket økonomi og derefter se på et samfund i samhandel med udlandet. Dette synes på mange måder at være fortræffeligt, men desværre lider bogen samtidig af en overdreven kærlighed til symboler, der gør store dele af den ret ulæselig.

Kjeld Bjerke.

Carl S. Shoup: Principles of National Income Analysis. Houghton Mifflin & Co., New York. 1947. 405 sider. Pris: \$ 5.25

Professor Carl S. Shoup fra Columbia universitetet fremhæver i forordet til sin bog, at han har forfulgt forskellige formål. Han

forbehold, er dette ikke ensbetydende med, at enhver omkostningsberegning af det interne regnskabsvæsens art er unyttig og vildledende.

En sitter etter lesningen av boken igjen med et inntrykk av at forfatteren med bekymring har sett på med hvilken kullsviertre regnskapsteknikerens beregninger ofte møtes, og at han har satt seg som mål å rope et varsko. Han har i stedet villet slå et slag for en mere grenseomkostningsbetonet og etterspørselsbestemt forretningspolitikk. Fremstillingen av problemene kan også ses som noe av en reaksjon mot den mere eller mindre tyskpåvirkete kalkulasjonsteknikken for i stedet å legge opp problemene på mere angelsaksisk manér. Det har også vært forfatteren maktpåliggende å understreke en ofte glemt grunnsetning i kalkulasjonsteknikken, — nemlig den at enhver beregning må være tilpasset sitt formål, og at en ikke kan gå ut fra at det er noen standardberegning som passer for alle formål, eller at en beregning for et bestemt formål skal kunne ha noen gyldighet også i relasjon til et annet formål.

Det har lyktes forfatteren å finne rammen og aksentuerte uttrykk for sine synspunkter. Boken har sikkert en stor misjon, — ikke bare som en penetrerende lærebok, men også blant rutineplagede regnskapsteknikere og innenfor den mere disponerende bedriftsledelse — som jo er den egentlige konsument og fortolker av regnskapsteknikerens rapporter.

Dag Coward.

S. Sagoroff: Begriff und Berechnung des Volkseinkommens. A. Francke A.G. Verlag, Bern, 1948. 132 sider. Pris: 17.80 sv. fr.

Denne bog af professor S. Sagoroff som både er kommet på tysk og engelsk er indelt i to hovedafsnit »Messobjekte und Messmethoden« og »Problematik«.

I første afsnit gennemgås nationalindkomstbegreberne set såvel fra varesiden som fra indkomstsiden, og de fire sædvanlige metoder ved opgørelsen af nationalindkomsten nævnes.

1) Nationalindkomsten som forskel mellem den samlede produktionsværdi og de medgåede rå- og hjælpestoffer.

2) Nationalindkomsten efter anvendelse: konsum, investering og udførselsoverskud.

3) Nationalindkomsten som aflønning af produktionsfaktorerne og

4) endelig som summen af individualindkomsterne m. v.

Sagoroff har en ejendommelig inddeling af produktionen i det han kalder »Wirtschaftliche Produktion« og »Nicht-wirtschaftliche Produktion«, således at den første gruppe omfatter: Landbrug, industri, transport, handel m. v., medens den anden gruppe omfatter personlige tjenesteydelser og sociale tjenesteydelser. Denne deling synes til en vis grad at være påvirket af Kuznets, men den har ikke den filosofiske baggrund, der gør Kuznets betragtninger så charmerende.

Under afsnittet Problematik behandles sådanne spørgsmål som kapitalgevinster og -tab, skatternes stilling i systemet, omregning til faste priser og afskrivningsproblemet.

Med hensyn til beregningen af afskrivningerne fremhæver Sagoroff, at disse skal være en funktion af kapitalgenstandenes levetid og genanskaffelsesværdierne. Det kan synes ejendommeligt, da han andetsteds i bogen deler i sondringen mellem reinvesteringerne og nyinvesteringerne, at han ikke forsøger en begrebsmæssig sammenkædning af afskrivninger og reinvesteringer. Havde han gjort forsøg herpå, måtte han vel herigennem blandt andet have taget stilling til spørgsmålet om den ændrede kapacitetsudnyttelses indflydelse på beregningerne af afskrivningerne. Et spørgsmål som man i dansk statistik har beskæftiget sig med.

Sluttelig skal det nævnes, at bogen fører en gradvis ind til begreberne ved først at se på en lukket økonomi og derefter se på et samfund i samhandel med udlandet. Dette synes på mange måder at være fortræffeligt, men desværre lider bogen samtidig af en overdreven kærlighed til symboler, der gør store dele af den ret ulæselig.

Kjeld Bjerke.

Carl S. Shoup: Principles of National Income Analysis. Houghton Mifflin & Co., New York. 1947. 405 sider. Pris: \$ 5.25

Professor Carl S. Shoup fra Columbia universitetet fremhæver i forordet til sin bog, at han har forfulgt forskellige formål. Han

har således, som allerede bogens titel antyder, villet give en »principles«, men dette må siges kun delvis at være lykkedes, fordi velfærdsproblemer og det offentliges indpasning i systemet har givet bogen en vis slag-side.

Udgangspunktet for Shoups behandling af problemerne er Department of Commerce's talmateriale, offentliggjort i Survey of Current Business, samt Kuznets arbejder, særlig »National Income and its Composition 1919—1938« og »National Product since 1869«.

Shoup har inddelt bogen i ialt 11 kapitler. I kapitel I gives en relativ kort, men udmærket redegørelse for selve hovedbegreberne set fra varesiden og indkomstsiden. Dernæst er i kapitlerne II—IV de forskellige sammenhænge illustreret ved hjælp af nogle skoleeksempler. Kapitel V behandler nationalindkomsten set fra factor-cost-siden, altså som aflønning af produktionsfaktorerne og i kapitel VI betragtes nationalindkomsten (nationalproduktet) ud fra et anvendelsessynspunkt, således at det bliver en »breakdown« på konsum, investering og udførselsoverskud m. v., som interesserer forfatteren. I kapitel VII tages den offentlige sektor op til nærmere behandling, væsentligt set ud fra de synspunkter, som særlig Kuznets har forfægtet, og som jeg skal komme ind på i det følgende. De sidste kapitler er mindre interessante. I disse omtales dels opsparing og investering ud fra den traditionelle synsvinkel, dels indkomsten indenfor de enkelte erhverv og regionalt fordelt, samt endelig den engelske behandling og opstilling af nationalindkomsten.

Bogen berører altså alle væsentlige problemer, og de behandles, som nævnt, meget indgående — ja, næsten for indgående og ofte unødigt teknisk.

Shoup betragter nationalindkomsten ud fra et velfærdssynspunkt, hvilket medfører, at han dels interesserer sig stærkt for konsumandelen og dels for en omregning af nationalindkomsten til faste priser, idet kun en sådan omregning muliggør at benytte nationalindkomsten som et velfærdsmål, idet ændringerne i velstanden herigennem udtrykkes ved ændringerne i mængden af varer og tjenesteydelser fra tid til anden.

Det kan derfor virke noget besynderligt, at

han næsten intet gør ud af spørgsmålet om, hvorledes en omregning skal foretages, og om en sådan omregning virkelig har nogen fornuftig mening over længere perioder.

Ved en omregning af konsumet over længere perioder vil et enkelt tal som udtryk for velstandsændringen have liden interesse. Kan man foretage en vis opdeling af konsumet på de mere elementære behov og de mere luksusprægede, vil allerede noget være nået. De mere elementære behov kan nemlig muligvis sammenlignes over større tidsrum, enten ved at man omregner i faste priser eller for næringsmidlerne i kalorier, idet dog kvalitetsændringer og tilgang af nye varer kan gøre sammenligningen ret problematisk.

For de luksusprægede behov synes derimod en sammenligning væsentlig mere håbløs. Mange behov, som nu eksisterer, fandtes ikke tidligere. De kan følgelig ikke være følt som behov, medens derimod de færre luksusbehov dengang formentlig har været vurderet særdeles højt. Hvorledes kan eksempelvis »hver mand sin radio« eller »den ugentlige biografur« vurderes overfor festerne ved de større højtider i gamle dage. Der findes vel slet ingen fælles målestok. Hvorledes måle et køleskabs betydning eller en luksusbil, når man vil sammenligne 100 år tilbage. Det synes ret ugørligt at ville presse sådanne umålelige behov ind i en fælles form, og så tilmed at ville sammenligne et sådant fællesindtryk, der er fremgået af en sum af inkommensurable addenter på et tidspunkt med et andet fællesudtryk, der også er en sum inkommensurable og delvis andre addenter på et andet tidspunkt.

For kortere perioder vil der formentlig være mere grund til at foretage sammenligninger, men også her gælder det, at fællesudtryk har langt ringere værdi end specificerede opgørelser. Dette gælder selvfølgelig især, hvis der er sket store omvæltninger.

En sammenligning af konsumet før krigen og nu, taget under et, har formentlig kun en ringe interesse, medens en sammenligning af konsumet relativt stærkt specificeret vil kunne sige en del.

Som følge af Shoups, på sin vis noget verdensfjerne indstilling, interesserer han sig ikke for nationalindkomsten som led i konjunktur-

analysen. Dette forklarer, hvorfor Shoup næsten udelukkende beskæftiger sig med nettonationalindkomsten og ikke med bruttonationalindkomsten. Ved en konjunkturanalyse vil man være interesseret i, hvad der som helhed lægges beslag på af varer i det givne øjeblik, og der må det være bruttoinvesteringerne som er relevante ikke nettoinvesteringer. Shoup benytter i denne forbindelse en særlig argumentation mod anvendelsen af bruttoinvesteringerne, idet han henviser til, at under ekstraordinære forhold, hvor reparations- og vedligeholdelsesudgifterne svulmer op, fås dette ikke frem, idet disse ikke indgår under investeringerne i amerikansk statistik, men opfattes som et råstoffradrag. Derfor kan man efter Shoup følgelig lige så godt regne med nettoinvesteringer. Shoup drager altså ikke den konsekvens af sine bemærkninger, således som vi har gjort det her i landet, at dette kunne tale for, at man medtog reparations- og vedligeholdelsesudgifterne som investeringer.

I forbindelse med spørgsmålet om nationalindkomsten som mål for produktiviteten omtaler Shoup, hvorledes Hicks skelner mellem to nationalindkomstbegreber, et der skal være mål for samfundets velfærd og et set ud fra et produktivitetssynspunkt. Hicks anfører som forskel, at nationalindkomsten set fra et velfærdssynspunkt skal omfatte foruden indirekte skatter, også monopolgevinster, medens nationalindkomsten set fra et produktivitetssynspunkt for det første ikke skal omfatte indirekte skatter, hvilket synes rimeligt, men heller ikke monopolgevinster. At foretage en særlig opgørelse af monopolgevinsterne størrelse må vel anses for statistisk uløseligt.

Med hensyn til spørgsmålet om det offentlige andel i nationalindkomsten følger Shoup de af Kuznets forfægtede synspunkter, som først og fremmest medfører, at man for de offentlige ydelser skelner mellem »intermedial products» og »final products». Den tankegang, der ligger bag ved at dele de offentlige ydelser i to grupper og kun lade »final products» indgå i nationalindkomsten, er følgende:

Tænker man sig f. eks., at samfundet overtager vedligeholdelsen af visse veje, som erhvervslivet tidligere selv har vedligeholdt, skal disse udgifter ikke indgå i nationalind-

komsten. De må opfattes som en omkostning, idet de blev opfattet sådan af de erhvervsdrivende, dengang de afholdt nævnte omkostninger. Synspunktet er vel teoretisk rigtigt, men en rationel deling af de offentlige ydelser efter nævnte kriterier vil være ugørlig. På tilsvarende måde mener Shoup, at de egentlige kollektive tjenesteydelser skal behandles. Når et land har et omfattende justitsvæsen (altså en offentlig ydelse), fordi menneskene i dette land gennemgående er større lovbrudere end i andre, må dette forhold ikke føre til, at dette land får en større nationalindkomst end det andet. Følgelig skal egentlige kollektive ydelser ikke medtages i nationalindkomsten. Tankegangen er måske i visse tilfælde ikke urigtig, men det synes, som om Shoup glemmer, at man kan stille spørgsmålet helt omvendt: hvis et land har mange lovbrudere, kan det måske skyldes, at der ikke er ofret nok på justitsvæsenet. Hvis man ofrede mere, ville man få mere hånd i hanke med lovbruderne, er det da ikke en fordel at forøge udgifterne til justitsvæsenet; en fordel, som bør indgå i nationalindkomsten.

Lignende betragtninger kan med samme ret anføres med hensyn til militærundergifterne, og deres størrelse og den »rette» løsning vil formentlig være politisk bestemt. I det hele taget vil en sontring mellem nyttige og mindre nyttige udgifter (indkomster) være ret håbløs og kan let føre ud i visse quasifilosofiske betragtninger.

Disse forhold har bl. a. medført, at man i dansk statistik har opgivet en deling af offentlige ydelser på 1) egentlig offentlig konsum, 2) produktionsfremmende tjenesteydelser og 3) egentlige kollektive tjenesteydelser. De tre kategorier behandles under et og omkostningerne ved at frembringe dem opfattes som offentlig konsum. *Kjeld Bjerke.*

Foreign Economic Policy for the United States, edited by *Seymour E. Harris*. Harvard University Press, 1948. 483 sider. Pris: \$ 6.

Dette er en blandet drik, som dog afgjort er lækende, d. v. s. belærende. Enten man nu kan lide det eller ej, er U. S. A. efterhånden